

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 17/2016. (X. 20.) AB HATÁROZATA

a Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.186/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon* és *dr. Pokol Béla* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.186/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó online tartalomszolgáltató – jogi képviselője útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, kérve a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.186/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és annak megsemmisítését.
- [2] A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság jogerős ítéletében – helyben hagyva az elsőfokon eljárt Fővárosi Törvényszék ítéletét – megállapította, hogy az alperes, azaz az indítványozó mint online sajtóorgánum azzal, hogy a felperes hozzájárulása nélkül 2012. július 7-én hozzáférhetővé tette képmását képgalériájában, megsértette a felperes képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát.
- [3] A Fővárosi Ítéltábla támadott ítéletében elsőként az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részét és indokolását ismertette, amellyel szemben fellebbezést terjesztett elő az indítványozó, kérve az első fokú határozat megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását.
- [4] A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés nem alapos, és egyetértve a Fővárosi Törvényszék jogi álláspontjával megállapította, hogy jogsértő volt a felperest felismerhető módon ábrázoló képfelvétel bemutatása. Az elsőfokú bíróság ítéletével megegyező módon, a Fővárosi Ítéltábla ítélete meghozatalakor a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 75. § (1) bekezdését, valamint 80. § (1) bekezdését, továbbá a 2014. március 15. napját – az új Ptk. hatályba lépését – megelőző egységes bírói gyakorlatot vette alapul. Utóbbi szerint: a kizárólag rendőri feladatot ellátó rendőrök nem minősülnek közszereplőnek, esetükben a róluk készülő felvétel elkészítéséhez, valamint annak nyilvánosságra hozatalához kifejezett engedélyükre van szükség. A Fővárosi Ítéltábla hivatkozott továbbá a Kúria – azóta, 2015. január 26-án hatályon kívül helyezett – 1/2012. BKMPJE határozatára is, amely kimondta: „[a] nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő vagy munkát végző személy e tevékenységének ellátása során nem minősül közszereplőnek, ezért a személyt beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges a hozzájárulása.”
- [5] A Fővárosi Ítéltábla úgy utalt az Alkotmánybíróság 2014. szeptember 23-án meghozott, „IV/878/2013.” számú határozatára [helyesen: 28/2014. (IX. 29.) AB határozat, a továbbiakban: Abh.], mint ami nem érintette a Kúria 1/2012. Büntető-közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi (a továbbiakban: BKMPJE) határozatát, ezért az Alkotmánybíróság határozatában foglaltakat figyelmen kívül hagyta ítélete meghozatalakor.
- [6] Az ítéltábla szintén kitért a Kúria 2014. október 9-én kiadott közleményére, amelyet a fenti jogegységi határozat felülvizsgálatával kapcsolatosan tett közzé. A Kúria e közleményében azt fejtette ki, hogy „– mindaddig, amíg a Kúria a felülvizsgálatot el nem végzi – az 1/2012. BKMPJE [...] határozatban kifejtettek nem alkalmazhatóak a 2014. március 15-e után készített és nyilvánosságra hozott képfelvételekre, illetve az ezekkel kapcsolatos személyiségvédelmi polgári perekben.” A Fővárosi Ítéltábla úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó képfelvételen a fényképezőgép lencséje a felperesre fókuszált, azon a felperes személye – jogsértő módon – jól felismerhető

volt azok számára, akik őt ismerik, függetlenül az alperes azon hivatkozásától, miszerint a felperes által viselt napszemüveg és rendőrsapka az arca jellegzetes részét eltakarta.

- [7] 2. Az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.186/2014/4. számú ítéletének alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését – a 2015. január 23-án kelt beadványában – arra tekintettel kérte, hogy az sérti az Alaptörvény IX. cikkének (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánítás szabadságát, és a IX. cikk (2) bekezdésében garantált sajtószabadságot.
- [8] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panasza érdemi indokolásaként hivatkozott az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésére, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Egyezmény) 10. cikkére, valamint az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatára, nevezetesen a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra és a 60/1994. (XII. 24.) AB határozatra. Az Alkotmánybíróság e határozatokból kirajzolódó gyakorlata szerint a közszereplőkkel és közhatalmat gyakorlókkal kapcsolatos véleménynyilvánítási szabadság tágabb, mint más személyeknél, továbbá az állami tisztviselők és más közszereplő politikusok alkotmányosan védett magánszférája másokénál szűkebb. Az indítványozó álláspontja szerint ez vonatkozik a képmásvédelem és a sajtó képmás közlésével történő véleménynyilvánítás szabadságának ütközésére is.
- [9] Az indítványozó indokolása szerint a fénykép készítése és közzétele a véleménynyilvánítás és a tájékoztatás sajátos formája, amely a verbális kifejezésmóddal azonos védelmet élvez. A véleményszabadság körébe tartozik az is, hogy annak gyakorlója szabadon kiválasztja a vélemény kinyilvánításának módját, eszközeit, és annak célszerűségét vagy szükségességét az állam nem mérlegelheti, hiszen azzal a véleményszabadság alanyi jogi jellegét vonná el. Az indítványozó ezen a ponton hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára, amely több eseti döntésében is foglalkozott a sajtóban közzétett fényképek megítélésével, azok alapjogokkal kapcsolatos összhangjával. Az EJEB az indítványozó álláspontjával azonos megállapítást tett például a *Verlagsgruppe News GmbH v. Ausztria No. 2.* ügyben, melyben kimondta, hogy az Egyezmény véleménynyilvánítás szabadságát deklaráló 10. cikke nemcsak a gondolatok és információk, hanem az azt hordozó formák, tehát a fényképek közzétételét is védelem alá helyezi.
- [10] Az indítványozó mindezekből arra következtetett, hogy a rendőrökről – mint közhatalmat gyakorló személyekről – hivatásuk gyakorlása közben készített képmás és annak közzététele esetén az vizsgálendő, hogy a fénykép közzététele érinti-e az emberi méltósághoz való jogot. Amennyiben nem merül fel erre utaló körülmény, a véleménynyilvánításhoz való jog szükségképpen sérül azáltal, ha a sajtót jogszabály vagy az annak nyomán kialakított joggyakorlat automatikusan, egyedi mérlegelést nem tűrve tiltja el a véleménynyilvánítás ezen formájától. Az indítványozó hozzátette, hogy az európai joggyakorlatban példátlan az, hogy a sajtónak az intézkedő rendőr arcát csak beazonosításra alkalmatlan módon jogszerű közzétennie.
- [11] Az indítványozó panasza indokolásában szó szerint, több bekezdést illetően felidézi az Abh.-t, amely tényállása lényegében jelen ügyével megegyezik, és meghatározza jelen ügy megítélését is.
- [12] 2.2. A indítványozó mindezeket túl kitért arra is, hogy a szóban forgó képfelvétel a felperes félig takarásban, rendőri sapkában és napszemüvegben látható. Ez alapján – az indítványozói álláspont szerint – megkérdőjelezhető az, hogy fennállt-e a képmáshoz fűződő jog érvényesítésének két feltétele, mégpedig annak egyedi jellege és a felperes felismerhetősége.
- [13] Az indítványozó érvelése szerint – szemben a bírósági ítéletek megállapításával – a kép egyedi jellege és a felismerhetőség mint a jogellenesség feltételei, szubjektív kategóriák, amelyet az adott felvétel kapcsán mindig konkrétan kell megvizsgálnia a bíróságnak. Az ember képmása az emberi személyiség megkülönböztetésének eszköze, az egyén azonosításának nélkülözhetetlen eszköze és feltétele, amiből az következik, hogy azonosításra alkalmatlan képfelvétellel személyiségi jogsértést nem lehet elkövetni.
- [14] Az indítványozó álláspontja szerint a sajtószervek által alkalmazott képmás-kitakarási módszertől, azaz a szemek „kikockázásával” történő felismerhetetlenné tételtől, funkcióját tekintve semmiben nem különbözik az, hogy a felperes arca jellegzetes részét egy nagyméretű napszemüveg takarja el.
- [15] 2.3. Az indítványozó összegezve kiemelte: a felperes önként vállalt hivatása gyakorlása közben, egy közérdeklődésre számot tartó demonstráció alatt látható a fényképfelvétel, annak közzététele nem öncélú módon

történt. A képfelvétel a felperesről sértő, megalázó, bántó, lealacsonyító vagy torz képet nem közvetít, róla nem kelt rossz benyomást. Nincsen egyedi jellege a felperesről készült ábrázolásnak, azon több személy is látható, illetve arcának jelentős része kitakarásra került, az általa használt napszemüveg és sapka által, ezért a kép azonosításra alkalmatlan.

- [16] 2.4. Az indítványozó – a jogerős ítélet megsemmisítésére irányuló kérelmét fenntartva – jelen alkotmányjogi panasz keretében, azt kiegészítve kiterjesztette alkotmányjogi panaszát és kérte a felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítélete megsemmisítését is, a jogerős ítélet ellen felhozott érvekhez hasonlóan. Az Abh. tükrében értelmezhetetlennek tartja a Kúria indokolását, amely a kérdéses felvétel tömegfelvétel, ill. egyedi felvétel jellege mentén eldönthetőnek tartotta, hogy szükséges volt-e a felperes hozzájárulása a felvétel elkészítéséhez és közzétételéhez. Nyomatékosan utalt arra, hogy a jogerős, ill. a felülvizsgálati ítéletek figyelmen kívül hagyták azokat a szempontokat, amelyeket az Alkotmánybíróság az Abh.-ban kifejtett, s emiatt az ítéletek sértik az Alaptörvény IX. cikkét.

II.

- [17] 1. Az Alaptörvénynek az indítványban érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

III.

- [18] Az indítvány a következők szerint megalapozott.

- [19] 1. Az Alkotmánybíróság a panaszt befogadta, mivel az az Abtv.-ben támasztott formai és tartalmi feltételeknek maradéktalanul megfelelt. Az érintettséget, a határidő megtartását, a határozott kérelmet és a jogorvoslati eljárások kimerítésének formai feltételeit a panasz megfelelően teljesíti, s erről a befogadó döntés során az Alkotmánybíróság meggyőződött. A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségének megítélése, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés tekintetében felvetődik, hogy az Abh.-val elbírált ügy tényállásához és alkotmányjogi tételeihez lényeges szempontból kapcsolódó, releváns alkotmányjogi kérdést is érintő más ügyekben kellően figyelembe vételre került-e az Alkotmánybíróság korábbi határozata. Mivel az Abtv. 39. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság határozata mindenkire – így az előttük folyó ügyben eljáró bíróságokra is értelemszerűen – kötelező, az Alkotmánybíróság indítványra ellenőrzi, vizsgálja, és szükség esetén az ítélet megsemmisítésével orvosolja, hogy megfelelően érvényesítik-e a bíróságok a mindenkire nézve kötelező alkotmánybírósági határozat alkotmányos tartalmát.

- [20] 2. Az ügy előzményeihez tartozik, hogy ahogy arra az Abh.-t egy hónappal követően meghozott jogerős ítélet is hivatkozik, a Kúria felülvizsgálta az alkotmánybírósági határozatból következő jogértelmezési feladatokat. A Kúria 1/2015. BKMPJE határozatával, amely 2015. január 26-án kelt és 2015. február 17-én került közzétételre, hatályon kívül helyezte a Kúria 1/2012. BKMPJE határozatát. E körülmény azért bír jelentőséggel, mert a jogegységi határozat a nyilvános helyen vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő vagy munkát végző személyek kapcsán mondta ki azt, hogy tevékenységük ellátása során nem minősülnek közszereplőnek, ezért a beazonosítható módon, egyediesítetten ábrázoló képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges a hozzájárulásuk. E jogegységi határozat hatályon kívül helyezésével a bíróságok ismét a jogszabályok közvetlen alkalmazásával, az Abh.-ban foglalt tételek megfelelő figyelembe vételével tudnak döntené az egyedi ügyekben.

- [21] 2.1. Ezt követően fogadta el a jogalkotó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2015. évi XI. törvényt, amely kiegészítette a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (a továbbiakban: Pp.) egy új XXI/A. fejezettel. Ebben az új fejezetben egy új pertípus: a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránt indított per szabályai találhatók, amelyek összességében a sajtó-helyreigazítási

eljáráshoz hasonló struktúrában gyors és hatékony jogvédelmi eszközt kívánnak a képmáshoz és hangfelvételhez való jogában megsértett személynek adni. A per célja, hogy gyors, soron kívüli eljárásban korlátozott kereseti kérelmet lehessen előterjeszteni a jogsértés abbahagyására, a megfelelő elégtétel adására, illetve ennek nyilvánosságra hozatalára, valamint a sérelmes helyzet megszüntetésére, a jogsértést megelőző állapot helyreállítására és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítésére vagy jogsértő mivoltától való megfosztására. A per szűk határidőben terjeszthető elő, de a határidő elmulasztása nem jogvesztést, hanem csak e speciális perlési eszköztől való elesést eredményez: ilyen perindítás elmulasztása esetén a jogaiban sértett fél általános személyiségvédelmi pert indíthat. (Pp. 346/A–346/F. §)

- [22] 2.2. Időközben az alperes felülvizsgálati kérelmére 2015. április 15-én a Kúria is meghozta döntését a felülvizsgálati eljárásban, s ítéletében hatályában fenntartotta a jogerős ítéletet.
- [23] A Kúria már figyelembe vette az 1/2015. BKMPJE határozat folytán előállt jogi helyzetet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére mégsem látott módot. A Kúria utalt arra, hogy a jogerős ítélet tényként állapította meg a vitatott fényképfelvételről, hogy „a fényképezőgép lencséje a felperesre fókuszált, a képen látható további személyek homályosan, míg a felperes élesen került rögzítésre. A felperes – csaknem teljes alakban ábrázoló felvétel alapján – személye jól felismerhető azok számára, akik őt ismerik, függetlenül attól, hogy napszemüveget és sapkát visel. A képen ábrázolt jelenet tömegfelvételként nem értékelhető.” [Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.186/2014/4. 4. o. 1. bekezdés]
- [24] Az Abh.-ból idézve a Kúria azt is észrevételezte, hogy az Alkotmánybíróság szerint „[a] jelenkor történéseinek bemutatásához fűződő érdek mint a fényképfelvétel engedély nélküli nyilvánosságra hozatalának az alkotmányos alapja általában nem érvényesül akkor sem, amikor a képen csak egyetlen egy személy látható. Ilyenkor a sajtószabadság és a méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel kell feloldani, és azt kell vizsgálni, hogy a személy képmása, ennek a nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe tartozik-e.” (Abh., Indokolás [44]) A Kúria álláspontja szerint az Alkotmánybíróság által előírt mérlegelést a jogerős ítélet elvégezte, így az ítélet nem volt jogszabálysértő.
- [25] 3. „Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz” {3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22]; 3031/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [19]}. Ennek következtében jelen ügyben az Alkotmánybíróság nem azt vizsgálja, hogy a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítélete helyesen állapította-e meg a vitatott fényképfelvételről annak egyedi felvétel minőségét, vagy éppen tömegfelvételnek kellett volna tekintenie azt; nem azt vizsgálja, hogy helyesen értékelte-e a bizonyítékokat vagy sem. Az alkotmánybírósági vizsgálat terjedelme ahhoz igazodik, hogy az ítélet – összhangban az Abh.-ban foglalt elvi tartalommal –, biztosítja-e a véleménynyilvánítás szabadságát, megfelelően ütköztetve azt a fényképfelvételen szereplő felperes emberi méltósághoz való jogával. Jelen ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdése: a bíróság eleget tett-e annak az alkotmánybírósági felszólításnak, hogy „a sajtószabadság és a méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel” feloldja (Abh., Indokolás [44]). Ehhez a mérlegeléshez hasznos segítség lett volna az ítélethozatal idején az eljáró bírói tanács számára, ha az 1/2012. BKMPJE határozatát a Kúria hatályon kívül helyezi addigra, azonban az Abtv. 39. § (1) bekezdéséből egyértelműen következik, hogy az Alkotmánybíróság határozata mindenkire nézve kötelező, így a perben szereplő felek és az ítéletet hozó bíróság számára is. Az Alkotmánybíróság határozata közzétételétől vagy az abban foglalt eltérő időponttól közvetlenül hatályosul és kifejti mindenkire nézve kötelező erejét.
- [26] Az Alkotmánybíróság a 3/2015. (II. 2.) AB határozatában egy bírósági ítélet felülvizsgálata kapcsán fejtette ki, hogy „az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságnak alkotmányos kötelezettsége, hogy a jelen ügyet a sajtószabadság korlátozására irányadó alkotmányos szempontok és az azokat kibontó alkotmánybírósági határozatok figyelembevételével bírálja el, és az MNB közigazgatási határozatát a piacbefolyásolás tilalmának olyan értelmezése alapján vizsgálja felül, amely nem sérti a sajtószabadság alkotmányos tartalmát. Nem arról van szó, hogy a bíróságnak közvetlenül ezekre az alaptörvényi rendelkezésekre kellene alapítania a döntését, hanem arról, hogy az általa alkalmazandó jogszabály, a Tpt. értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lennie a releváns alkotmányossági szempontokra” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20], hasonlóan lásd még Indokolás [53]}.

- [27] A jogerős ítéletet hozó bíróság ugyan ismerte az Alkotmánybíróság határozatát, amely az előtte folyó ügy elbírálását is érintette, mégsem ismerte fel annak alkotmányos jelentőségét, hanem az 1/2012. BKMPJE határozat hatályban léteire utalt ahelyett, hogy az Alkotmánybíróság által az Abh.-ban kiemelt szituációs körülményeket vizsgálta volna, a felperes közszereplői minőségét, vagy annak hiányát tekintette perdöntőnek.
- [28] A per elbírálásának alapjául szolgáló rPtk. 80. §-át a korábbi bírói gyakorlattal összhangban értelmezte és – összefüggésben azzal is, hogy az 1/2012. BKMPJE határozat hatályban létét az Abh. megfelelő érvényesülése akadályának tekintette – nem végezte el az Alkotmánybíróság által a véleménynyilvánítás szabadsága érvényesülése érdekében szükségesnek talált tesztet, amely szerint „a sajtószabadság és a méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog közötti érdekütközést egyedi mérlegeléssel kell feloldani, és azt kell vizsgálni, hogy a személy képmása, ennek a nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe tartozik-e.” (Abh., Indokolás [44]) Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy e vizsgálati szempontok alkalmazása során az rPtk. ama szabályait, amelyek kivételt jelentenek a képmás engedélyhez kötött nyilvánosságra hozatala alól, minden esetben úgy kell értelmezni, hogy az összhangban álljon a sajtószabadság gyakorlásával. A jogértelmezés során figyelembe kell venni, hogy egyetlen személy látható-e a képen, mert ekkor általában nem érvényesül a jelenkor történéseinek bemutatásához fűződő érdek. Ebből következik, hogy kivételesen fennállhat ilyen érdek egyetlen személy képi ábrázolása esetén is, azonban ennek igazolására a feleknek megfelelő módot kell adni. A teszt általános értékelését segíti továbbá az Alkotmánybíróság azon megállapítása, amely szerint „[a] nyilvános helyen készült, nem sértő, az érintett személyt tárgyilagosan ábrázoló felvétel általában nyilvánosságra hozható engedély nélkül, ha az a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódik, a jelenkor eseményeiről való szabad tájékoztatásához kötődik.” (Abh., Indokolás [44]) Ebben az esetben is lehetőséget kell biztosítani, hogy ezen értelmezési főszabály alóli kivétel igazolására a felek megfelelő módot kapjanak.
- [29] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ítéleteikben sem a Kúria, sem a Fővárosi Ítéletábrázoló ezeket az értelmezési kérdéseket nem vizsgálta kimerítően, ezért sem a felülvizsgálati, sem a jogerős ítélet nem felel meg az Alkotmánybíróság által az Abh.-ban értelmezett és az indítványozó által felhívott Alaptörvény IX. cikk (1)–(2) bekezdéseinek. Ugyan a Kúria felülvizsgálati ítéletében már részletesebben igyekezett felhozni az Abh.-t, tartalmában azonban nem érvényesítette teljes mértékben az abban foglalt alkotmányos vizsgálati szempontokat. A Kúria ugyanis azt tartotta perdöntő érvnek hatályban fenntartó ítélete indokolásában, hogy „jelen esetben a jogerős ítélet megalapozottan állapította meg, hogy a perbeli felvétel nem tömegfelvétel, hanem kifejezetten a felperes személyére fókuszál”. A fentebb kifejtettek alapján az alkotmányjogi szempontból lényeges mérlegelésnek azonban nem erre, hanem a sajtószabadság és az emberi méltósághoz való jog ütközésére és annak megítélésére kell fókuszálnia, hogy a közzétételre közérdeklődésre számot tartó körben került-e sor. A bírósági jogalkalmazásnak tehát abban az értelmezési tartományban kell mozognia, amit az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikke tekintetében az Abh.-ban kialakított. Nem elegendő, ha a bíróságok az Abh. Indokolásának egyes részeit kiemelik, míg az alkotmányos értelmezés más részeinek nem tulajdonítanak jelentőséget. Ezt támasztja alá az Abh. Indokolásának [44] bekezdése, amely mások mellett a sajtószabadság és méltóságvédelmen alapuló képmáshoz való jog egyedi ütköztetésén túl konjunktíve írta elő azt is, hogy a bíróságnak meg „kell vizsgálni, hogy a személy képmása, ennek a nyilvánosságra hozatala a jelenkor történéseinek bemutatása, illetve a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tartó tájékoztatás körébe tartozik-e” (Abh., Indokolás [44]). A Kúria ítélete mindezek alapján jelen formájában nem pótolta a jogerős ítéletből hiányzó mérlegelést. Természetesen az a Kúria megítélésének körébe tartozó kérdés, hogy a felülvizsgálat során kizárt bizonyítás okán egyáltalán lett volna-e módja arra, hogy az alaptörvény-ellenes módon hiányzó mérlegelést elvégezze. Az azonban már nem tartozik ebbe a mérlegelési körbe, hogy érvényt szerez-e az Alaptörvény 24. cikke (1) bekezdésében foglaltaknak, amely szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve”. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: az Alaptörvény e cikke mérlegelést nem tűrően az Alkotmánybíróság kötelezettségévé teszi, hogy az Alaptörvénybe ütköző bírósági döntést megsemmisítse és ezáltal is érvényt szerezzen az Alaptörvény normahierarchiában betöltött legfőbb szerepének. Ezt az alkotmányos rendben betöltött kiemelkedő szerepet bontja ki az Abtv. mint sarkalatos törvény 39. § (1) bekezdése, amely az alkotmánybírósági határozat mindenkire nézve kötelező erejét állapítja meg. Ezt vonná kétségbe az, ha az alkotmánybírósági határozatot akár a jogalkotó, akár – mint jelen esetben – a jogalkalmazó szelektíven, megszorítóan alkalmazná, illetve más módon nem érvényesítené megfelelően.
- [30] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította a Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítélete és a Fővárosi Ítéletábrázoló 2.Pf.20.186/2014/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességét, és megsemmisítette azokat.

[31] 4. A határozat közzététele a Magyar Közlönyben az Abtv. 44. § (1) bekezdése második mondatán alapul.

Budapest, 2016. október 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
Az Alkotmánybíróság elnökhelyettese

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [32] Nem értek egyet a határozattal. Az alapvető problémát abban látom, hogy a határozat a Kúria Pfv.IV.20.283/2015/4. számú ítéletének, valamint a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.186/2014. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét és megsemmisítését nem az adott egyedi ügy alkotmányjogilag releváns körülményeinek vizsgálatára, hanem kizárólag az Abh.-ra alapozza. A többségi vélemény szerint: „[a] bírósági jogalkalmazásnak abban az értelmezési tartományban kell mozognia, amit az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikke tekintetében az Abh.-ban kialakított” (Indokolás [29]).
- [33] A fentiekben idézett összegző jellegű indok és a hozzá tartozó érvelés több szempontból vitatható és olyan kérdéseket vet fel, amelyekben álláspontom a többségi határozatból tükröződő állásfoglalástól – esetenként gyökeresen – eltér.
- [34] 1. Mindenekelőtt hangsúlyoznom kell, hogy a határozat által kötelező alkotmányos értelmezésként, azaz mintegy „alkotmánybírói jogként” kezelt értelmezési követelmények a jelen ügygel számos lényeges tekintetben össze nem hasonlítható egyedi ügyben születtek, amelyben az Alkotmánybíróság – ténybírói feladatokat is ellátva – megalapozatlanul és egyoldalúan részesítette előnyben a sajtószabadság gyakorlását más szabadságjogok védelmével szemben. Az Abh.-hoz fűzött különvéleményemben rámutattam arra, hogy a döntés figyelmen kívül hagyta azt – az Alkotmánybíróság gyakorlatával korábban megerősített – az alkotmányjogi konfliktus szempontjából meghatározó jogi tény, hogy a kamerával rögzített felvétel személyes adat, ennek feltárásáról és felhasználásáról mindenki maga rendelkezik. Következésképpen a képfelvétel hozzájárulás nélküli nyilvánosságra hozatala az adott körülmények között nemcsak az emberi méltóságot, hanem a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat is sértheti.
- [35] Különvéleményemben elvi érveléssel juttattam kifejezésre azt a jelen ügyben is irányadó álláspontomat, hogy „az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésének az Alaptörvény IX. cikke (2) bekezdésével való összeütközése esetén csak az eset összes körülményeinek vizsgálata alapján – és az Alaptörvény IX. cikke (1) bekezdésére is figyelemmel – dönthető el, melyik rendelkezés kell, hogy elsőbbséget engedjen a másik javára, az adott szabadságjog gyakorlásának indokolt feltételhez kötése, szükség esetén korlátozása formájában.”
- [36] Ehhez, az általam változatlanul fenntartott elvi tételhez a jelen különvéleményemben szükségesnek tartom hozzátenni és hangsúlyozni a következőket. A bíróságoknak az általuk feltárt tényállás alapján joguk és kötelességük az alkotmányos kollíziót eldönteni, az Alkotmánybíróság azonban kizárólag az alapjogi összeütközés felülbírálatára jogosult, a tényállást nem minősítheti a kontradiktórus eljárásban döntő bíróságtól eltérően. Mindez az Abh.-ban a IX. cikke vonatkozásán a jelen határozattal perdöntőnek tekintett értelmezési követelmények felhasználhatóságát a tárgyát illetően hasonló, de körülményeikben eltérő egyedi ügyekben jelentősen korlátozza, „alkotmánybírói jogként” való kezelését pedig kizárhatja.
- [37] 2. A határozat indokolása abból a megközelítésből indul ki és kísérli meg megalapozni döntését, hogy a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla már ismerhette az Abh.-t. Ezt a ténytet nem vitatom, mindazonáltal hangsúlyosnak tekintem, hogy ítéletének meghozatalakor a Kúria 1/2012. BKMPJE polgári jogegységi határozata, amely

a bíróságokra kötelező, hatályban volt, ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Abh.-ban egyedi ügyben fejtette ki álláspontját és nem semmisítette meg a polgári jogegységi határozatot. (Utóbbit maga a Kúria helyezte hatályon kívül, de már 2015-ben.) Ilyen körülmények között az Ítéletábla döntése nem lehet alaptörvény-ellenes, így megsemmisítése megalapozatlan.

- [38] Ami pedig a Kúria döntését illeti, összhangban a különvéleményem első pontjában rögzített elvi állásponttal, egyetértek a legfelsőbb bírói testületnek a felülvizsgálati eljárás során kifejtett azon ügydöntő véleményével, hogy egyedi mérlegeléssel kell feloldani az alapjogok közötti összeütközést és a másodfokú eljárásban „adott volt a bírói mérlegelés lehetősége abban a tekintetben, hogy a kérdéses felvétel elkészítéséhez és közzétételéhez szükséges volt-e [a személyiségi jogában] az érintett személy [felperes] hozzájárulása vagy sem.” Következésképpen a Kúria ítéletét sem tartom alaptörvény-ellenesnek, ezért annak megsemmisítése szintén megalapozatlan.

Budapest, 2016. október 18.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [39] Nem támogatom a rendelkező rész megsemmisítő rendelkezését, és fenntartva az időben e határozattal egyszerre elfogadott 16/2016. (X. 20.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben kifejtett érvelést a rendőröket az intézkedésük közben is megillető magánélethez való joguk védelmére, csak az indítvány elutasítását tudtam volna támogatni.

Budapest, 2016. október 18.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/572/2015.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2016. évi 159. számában.

• • •